

»Konavle — tekstilno rukovorstvo i narodna nošnja«, nov je i značajan doprinos, ne samo etnologiji i pozna-

vanju materijalne kulture već kulturnoj povijesti Konavala uopće.

Vesna Čulinović-Konstantinović

TOMA POPOVIĆ, PISMA BARTOLOMEU BORDANIJU 1593—1595.

Ta je knjiga enciklopedijskog formata objavljena u izdanju Srpske akademije nauka i umetnosti u ediciji Spomenik CXXIV; Odeljenje istoriskih nauka, Beograd 1984. U njoj se od 7. do 17. stranice govori o Bartolomeu Borgianniju. Godine 1592. Borgianni je stigao iz Firenze u Dubrovnik. Vlada ga je dubrovačke države imenovala za državnog blagajnika Republike Dubrovačke. Godine 1599. Borgianni gradi brod tipa grip od 200 kara nosivosti a imenom »Santa Crose« (1600. porinut je u more s gruškog brodogradilišta). Godine 1606. počeo je graditi novi brod tipa nave i stavio mu ime »Santissima Nunciata et Santo Ioanni Baptista«. Taj je brod bio poznat pod »nava Borgianna«. Bila je pod zapovjedištvom kap. Zannobija Ciolli. Godine 1607. Borgianni postaje državljanin Republike Dubrovačke; a 1613. bio je primljen u dubrovačku bratovštinu Lazarina. Nadalje, T. Popović donosi vijesti o Borgiannijevim pomorsko osiguravajućim poslovima do 1600. godine (u kojima je dobrano zarađivao). B. Borgianni se oženio Dubrovkinjom. Umro je u Dubrovniku 1631. godine.

Poslije toga od 19. do 218. stranice, uz obilate komentare, objavljeno je 505 pisama. Ta tek sada objavljena pisma, koja smještena u svjetski-mediteranski okvir imaju težinu kao izvanredno vrlo rijetka; pružaju nam nenadoknadivu vrijednost za bolje poznavanje ekonomske povijesti Mediterana. Nakon toga, od 219. do 248. stranice objavljen je indeks.

Međutim, naše zanimanje najviše se zadržalo na onom prvom dijelu. Naime i mi smo u našim arhivsko povijesnim istraživanjima prikupili po-

neke arhivske vijesti o Bartolomeu Borgianniju. Ali je naš interes bio preuzak. Mi smo prikupljali samo vijesti brođara i eventualno pomorca B. Borgiannija — nadajući se da ćemo ga »otkriti« kao velikog pomorskog kapetana — ali on to nije bio! On je pored ostalog bio veletrgovac, pomorski privrednik i brodovlasnik, i to kako je T. Popović utvrdio brodovlasnik najvećeg trgovačkog jedrenjaka izgrađenog na teritoriju Dubrovačke Republike (a čini se i na Mediteranu — u svakom slučaju najveći izgrađen na istočnoj obali Jadrana).

Prije ove publikacije nije se u nas ni pisalo niti išta znalo o B. Borgianniju. Tek sada, zahvaljujući trudu T. Popovića, predstavljen je veleban lik veletrgovca, pomorskog poduzetnika, brodovlasnika, financijsko-monetarnog stručnjaka itd. naturaliziranog Dubrovčanina Firentinca Bartolomena Borgiannija.

Sada ćemo predočiti samo dio nekih novih (sigurno sporednih s obzirom na to da je tom knjigom već potpuno utvrđen značaj i veličina B. Borgiannija) arhivskih vijesti iz pomorsko trgovačke djelatnosti B. Borgiannija. U rujnu 1601. Borgianni je u Dubrovniku osigurao za načun »Ser Vincenzo de Medici depositario del Serenissimo Gran Duca di Toscana« 33 skljavina koje su bile ukrcane u dubrovačkoj luci u navu imenom »Santo Michele«, a koja je bila pod zapovjedništvom kap. Iva Paskova Lučina i s tim teretom odjedrila u Messinu (HAD, Noli e sicurtà 56—1, svezak 43, f. 40v). Takvih i sličnih poslova pomorskog osiguranja od 1600. do 1604. B. Borgianni je obavio više od sto-

tinjak slučajeva, a među njima neki su nam bili nešto zanimljiviji. Na primjer ono osiguranje u kojem je on bio vlasnik tereta, krcatelj i osiguravatelj. U jedno je osigurao brodski teret svog brata Toma. Prvih dana 1603. kao kreditor u vlasništvu nave »Santissima Trinità« obavlja vremensko osiguranje toga broda za 6 mjeseci. Pa opet osigurava teret koža za račun »Gran Duca di Toscana« koji je bio ukrcan u navu »Santa Maria della Misererecordia«. Teret je bio upućen u Messinu, ali će se teret iz nave prevoziti »kaićem« iz Reggio u Messinu. Dana 22. rujna 1603. B. Borgianni unajmljuje grip kap. Nikole Vlahova kojim će dopreмати drvenu brodograđu iz »sotto il Monte di Santo Angelo«. To su mu drvo nabavljali i otpremali Gio Luca Palumbo i Gio Minucci, pa se gripom prevozilo u Gruž na najveće dubrovačko brodogradilište. Nadalje nabavlja drvenu građu u pristaništima Puglie, a iz Venecije mu Pietro Ricchetti šalje opremu za jedra, konope itd. (HAD, Noli 56—1, sv. 40, f. 136v, 162v, 165, 172, 198v, 224, 226, 235, 240v, 243, 249v; svezak 41, f. 4, 11, 12, 16, 43v, 47v, 58, 61v, 96v, 152v, 171, 181, 181v, 185, 190, 204, 212, 223, 237, 238v; svezak 42, f. 1v, 40, 45v (1601), 58, 83, 93, 116v, 137, 145, 149, 152, 163, 176v. 198, 202v, 204, 211v, 230, 243v, 247v; svezak 43, f. 4, 9, 12v, 32, 34v, 37v, 40v, 49, 59, 62v; svezak 44, f. 157 (1603), f. 149 do 216 itd.; svezak 45, f. 26, 39, 40, 50v, 58, 85, 102, 106v, 109, 126, f. 158v, f. 166v, 199v (1604), 201, 203v, 121; svezak 46, f. 58, 154, 173v).

Dana 26. travnja 1606. godine B. Borgianni kao »patrone principale« nave imeom »La Santissima Annontiatata e Santo Gio. Battista« obavlja vremensko pomorsko osiguranje u trajanju od 6 mjeseca. Ta je Borgiannijeva nava tada bila pod zapovjedništvom kap. Zannobia Ciollija. Dana 2. svibnja nava je odjedrila iz dubrovačkih voda. Bila je procijenjena (za

osiguranje) na iznos od 12.000 dukata, ali bez vrijednosti nola. Prvi upis pomorskog osiguranja obavili su M. Bunić, N. Ragnina, P. i N. Gučetić i drugi. Međutim, 29. svibnja obavlja se novo osiguranje Borgiannijeve nave ali s danom odlaska iz Puglie u Napoli. Tada se spominje Miho Zamagna kao kreditor u toj navi. Početkom ožujka ova je nava pod zapovjedništvom kap. Z. Ciollija obavlja nautičko komercijalno putovanje prevozeći terete koža iz Dubrovnika u Messinu. U rujnu 1607. godine nava je bila osigurana s danom odlaska iz »Spiaggia di Pesaro« u Dubrovnik, a iz dubrovačke luke odjedrila je u pristaništa Levanta. Osiguranje je trajalo sve dok se teret dopremljen iz Levanta ne iskrcava u dubrovačkoj luci. To je pomorsko osiguranje obavljeno uz rizik od 70%. U tim poslovima osim Miha Zamagne bili su još kreditori i Brnje Đorđić i Jako Martolosić. Slično putovanje »nava Borgianni« pod zapovjedništvom kap. Z. Ciollija obavila je i u slijedećoj godini. Osim toga prevozila je terete iz Ankone u Dubrovnik.

I u završetku ovih naših izlaganja još samo ovo priopćavamo: Dana 16. siječnja 1609. godine bilo je opet obavljeno pomorsko osiguranje »nave Borgianni« imenom »La Santissima Nuntiatata e Santo Gio. Batt.« koja je tada bila pod zapovjedništvom kap. Gio. Fondonea, a »patrono proprietario e principale« bio je Bartolomeo Borgianni. In margine na tom dokumentu stoji zabilježeno da je nava Borgianni doživjela: »naufragium in aquis Baroli«. Kako je nava bila osigurana sve do 1613. godine vodi se likvidacija ove pomorske havarije, te se osiguranim novcem nadoknađuje šteta iz fonda pomorskog osiguranja (HAD, Noli 56—1, svezak 47, f. 55v, 75v, 94v—95; svezak 48, f. 16v, 20, 125v—126, 126v, 135v, 148, 167, 189, 189v, 196v; svezak 49, f. 47v i 75v).

Josip Luetić